

**OTILIA STAMATIN - PEDAGOG ȘI PSIHOLOG CU PERFORMANȚE
REMARCABILE, PATRIOT ÎNFLĂCĂRAT AL NEAMULUI**

Elena SIREȚANU-ROMAN

ABSTRACT

Dr. conf. univ. Otilia Stamatina is an energetic, enthusiastic, creative personality, confident in her own powers and with a huge desire to contribute to the country's prosperity. She is a model of beauty and intelligence, courageous and persevering, with a sense of dignity and fairness, a strong and original personality, with a huge responsibility for everything that takes place in the country – a model worthy to be followed by the young generations, a personality that emanates warmth and kindness. Otilia Stamatina is a scholar of research in the field of psychology, author of many methodological-scientific works, conceptually practical, being an inextricable practical psychologist.

Keywords: *psychology, enthusiasm, creativity, courage, perseverance, responsibility.*

Sunt nespuse de recunoscătoare și mândră pentru faptul că mi s-a oferit marea onoare de a descrie viața și activitatea Otiliei Stamatina, doctor în psihologie, conferențiar universitar la Catedra de psihologie a Facultății de Psihologie și Psihopedagogie Specială a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, profesor la Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova, șefă a Laboratorului de cercetări psihologice în domeniul psihologiei aplicate, veteran al muncii pedagogice din Republica Moldova. Propunerea de a scrie aceasta scurtă biografie a venit din partea dnei Valentina Ursu, coordonatoarea volumelor dedicate profesorilor Facultății de Istorie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

Otilia Stamatina este o personalitate energică, plină de entuziasm, cu demnitate, creativă, cu încredere în puterile proprii și cu o dorință enormă de a-

și aduce contribuția la prosperarea țării. Dumneai nu mi-a fost profesor, dar fiind șefa de grupă, activistă în cadrul facultății și institutului, am cunoscut-o ca pe un model de frumusețe și inteligență, curajoasă și perseverentă, cu simțul demnității și corectitudinii, o personalitate puternică și originală, cu o responsabilitate enormă pentru tot ce se petrece în țară, într-un cuvânt – un model demn de urmat de generații. Dumneai emana căldură și bunătate. Cu o invidie pozitivă îi urmăream pe acei studenți, cărora le surâse norocul s-o aibă ca profesoară.

Schiță biografică

Într-o primăvară frumoasă, la 26 martie 1937, într-un sat pitoresc din sudul Moldovei, Baurci-Moldoveni, județul Cahul, în familia pedagogilor Daniel Furman și Elena Talpizov (Furman) s-a născut pionierul psihologiei aplicate din țară, Otilia Stamatina (Furman).¹

S-a născut într-o familie de pedagogi, din cei mai gospodari oameni ai satului, unde munca era pusă la loc de cinste. Domniei Sale dragostea de muncă i-a fost implantată odată cu laptele mamei. Dragostea de muncă a însoțit-o mereu și continuă s-o însoțească și în prezent. Aceasta s-a străduit s-o educe tuturor ce i-au fost în preajmă și, în primul rând, propriilor copii.

Fiind unicul copil în familie, își amintește cu drag de părinții care i-au determinat viitorul. „Profesia mi-am ales-o fiind influențată de părinți, care toată viața au lucrat ca profesori și care s-au bucurat de mare stimă la colegi, elevi, părinții acestora, în comunitate. Cu ei oamenii de rând permanent se consultau în situații dificile. Munca lor a fost apreciată și cu distincții: mama a fost decorată cu medalia „Gloria Muncii”, tata a fost eminent al învățământului public, decorat cu Diploma de Onoare a Președintelui Sovietului Suprem al RSSM. Una din străzile centrale ale satului Gura-Bâcului, unde tatăl meu a lucrat director de școală 28 de ani, îi poartă numele”². Dar, dna Stamatina nu uită să-și amintească cu regret și de faptul că tatăl ei, fiind absolvent al instituției de învățământ din Iași, în cadrul căreia funcționa catedra militară, deși niciodată n-a fost încorporat în armată, n-a luptat contra nimănui, permanent a fost terorizat ca ofițer român, ca fecior de culac. El și-a trăit viața într-un stres permanent. Ca urmare, a decedat la 60 de ani de cancer, în pofida faptului că avea o moștenire genetică foarte puternică și a fost foarte bine pregătit fizic.³

Aceasta, cu părere de rău, a fost realitatea sistemului autoritar din epoca socialistă, unde domina ideologia comunistă.

---

¹ Otilia Stamatina. Dosar personal. Departamentul Resurse umane a UPS „Ion Creangă”, p. 3.

² Liuba Petrenco. Din memoriile conf.univ., dr. Otilia Stamatina. În: Sergiu Musteață (Ed.). *O istorie multidimensională a carierelor universitare: instituții, rețele sociale, biografii*. Chișinău: ARC, 2017, p. 276

³ Interviu cu Otilia Stamatina, realizat la 19 noiembrie 2018.

Rudele își amintesc cu respect de tatăl dnei Otilia Stamatina și de dumneai: „Era fala neamului, cărturarul satului și în fața lui toți își scoteau căciula, iar Otilia – o frumusețe de față educată și cultă”⁴, relatează colega de grupă, Ana Arnaut-Furman, profesoară de istorie și științe socioumane în gimnaziul „Ion Neculce” din satul Baurci-Moldoveni.

O tradiție a devenit în neamul Furman, la care participă și dna Otilia Stamatina cu familia, an de an de a se întâlni la o masă de sărbătoare, unde se bucură de succesele tuturor rudelor, sătenilor și țării. Dar nu uită să-și amintească și de tragediile deportărilor și de cei care nu s-au mai întors în rândurile lor.

Neamul Furman a avut foarte mult de suferit în urma deportărilor.

Otilia Stamatina în mijlocul rudelor. Foto din arhiva familiei.

De asemenea, în gimnaziul din Baurci-Moldoveni activează un muzeu al satului, unde figurează cu părinții printre persoanele cu care se mândrește satul. Tatăl dumneai a fost primul director al școlii, iar mama – filolog, învățătoare de limba germană.

Otilia Stamatina face parte din acea generație a cărei viață și activitate au trecut prin diverse perioade istorice: până la război, perioada războiului, foamete, deportări, socialism, transformări democratice. Aceasta a influențat mult și formarea ei ca personalitate.

Dumneai, în interviu, menționează că a avut o copilărie foarte grea, dar a simțit o dragoste nemărginită din partea părinților, care i-au dat și o educație aleasă prin exemplele proprii de a iubi și a ajuta oamenii. „Chiar dacă unul îți face rău”, o învăța tata, „vor fi alții zece care îți vor face bine”. Aceste învățăminte

---

⁴ Interviul cu Ana Arnaut-Furman, locuitoare a s. Baurci-Moldoveni, realizat la 20 octombrie 2018.

au ajutat-o în viață. „Dragostea de oameni”, afirmă dna Otilia Stamatîn, „mi-a dat puteri ca să muncesc mereu printre oameni, mi-a dat încredere în viață, mi-a dat puteri ca să trăiesc până la vârsta aceasta onorabilă”.⁵

Pragul școlii din satul natal, Baurci-Moldoveni, Cahul, Otilia Furman (Stamatîn) îl pășește în toamna anului 1943 și absolvă aceasta instituție în 1950. În clasa a 8-a învață la școala nr.1 de fete din Chișinău și, concomitent, prin externat, termină clasa a 9-a. Școala medie o absolvă în anul 1952 în satul Hârbovăț, raionul Bender, actualul Anenii-Noi, cu medalie de argint.⁶

Având exemplul părinților și visul din copilărie când jocul preferat era „De-a școala”, dumneai își continuă studiile la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității de Stat din Chișinău, astfel continuând dinastia de pedagogi, căreia i-a rămas devotată toată viața. Înzestrată cu aptitudini deosebite la învățătură și dornică de a fi cât mai repede de folos societății învață un an 1952-1953, apoi timp de doi ani 1953-1955 a trecut programa anilor II-IV la Universitatea Pedagogică de Stat.

Debutul didactic. Activitatea profesională

După absolvirea facultății în 1955, influențată de profesorii Andrunachevici, Volcov, Șterental, care s-au dovedit a fi adevărați oameni și patrioți, deși era căsătorită cu un chișinăuian, a insistat să fie repartizată în satul Gura-Bâcului, raionul Bender, ca profesoară de fizică și matematică, unde a desfășurat și o vastă activitate de voluntariat, de care își amintește cu plăcere.

„Pentru vârstnici, organizam grupuri de lichidare a analfabetismului, pentru tineret – diferite cercuri pe interese, organizam concerte, spectacole, am reușit să școlarizez toți copiii din sat”, – își amintește O. Stamatîn⁷.

Munca cu dăruire de sine, firea ei inteligentă și sociabilă, care mereu era în căutare, mereu încadrată în diverse activități, a fost observată de organele de conducere a tineretului și este invitată la început să activeze în Comitetul raional al Comsomolului din Bender, apoi, în anii 1957-1960, la Comitetul Central al Comsomolului din Chișinău, locțiitor al șefului de secție, responsabil de școli. În această perioadă a primit propunerea de a fi membru de partid, care nu admitea refuzul. Între anii 1960-1962 activează în

Otilia Stamatîn,
tânăr specialist.

⁵ Interviu cu Otilia Stamatîn, realizat la 19 noiembrie 2018, Chișinău.

⁶ Liuba Petrenco. Din memoriile conf.univ., dr. Otilia Stamatîn. În: Sergiu Musteață (Ed.). *O istorie multidimensională a caierelor universitare: instituții, rețele sociale, biografii*. Chișinău: ARC, 2017, p. 276.

⁷ Interviu cu Otilia Stamatîn.

funcție de șef de sector al tineretului studios a CC al UCT din Moldova.⁸ Aici, descoperind fărădelegile ce se făceau în societate și cerându-i-se un comportament străin dumneai, a insistat să plece la Institutul de Cercetări Științifice din domeniul școlilor cu intenția de a studia psihologia și a putea veni mai ușor în ajutor oamenilor. În cadrul institutului făcea cercetări în domeniul psihologiei și pedagogiei, pregătea material didactic pentru profesori. Astfel, și-a început cariera de psiholog. În acest domeniu a activat din februarie 1962 până în octombrie 1963, când devine aspirantă la Catedra de pedagogie a Institutului Pedagogic Regional de Stat Moscova. Absolvind cu succes aspirantura în martie 1967, își urmează studiile de doctorat la Moscova, la Universitatea „Mihail Lomonosov”, pe care le termină în 1968 și, în același an, de la 1 septembrie începe cariera de cadru didactic la Institutul Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău⁹, la Catedra de pedagogie și psihologie, care deservea toate facultățile și era subordonată direct rectorului.

În anul 1976, la 23 septembrie, prin concurs este înaintată la funcția de lector superior al catedrei la care activa. Despre munca grandioasă depusă în această postură ne vorbește darea de seamă pe 5 ani, anexată la Dosarul personal. „Eu am condus cursurile de psihologie generală, a vârstelor și psihologia pedagogică. De asemenea, am realizat cursurile speciale „Bazele psihopedagogice de profilaxie și înlăturare a problemelor în educarea școlărilor dificili””. „În medie, pe an am făcut 860-890 ore.”¹⁰

Activitatea O. Stamatina nu se limita numai la desfășurarea lecțiilor, dar continua cu lucrul de perfecționare la cursuri speciale de psihologie, cu elevii dificili, colaborând cu învățătorii din școli. Împreună cu studenții, elaborează prezentări la psihologia generală și pedagogică, materiale pentru cabinet. Muncea mult și la pregătirea studenților pentru practicile pedagogice, pentru participarea la conferințe științifice.

Dovadă că era un om îndrăgostit de profesia sa, dar și dornic de a ajuta pe cel ce are probleme în educația copiilor, este și programa televizată „Universitatea părinților”, prezentată de dumneai. Pe lângă toate acestea, începând cu anul 1976, a mai condus (circa 22 de ani) un detașament mare de voluntari, care lucrau cu copiii delincvenți. Această activitate a contribuit la aprofundarea abilităților profesionale ale dnei și la o apreciere înaltă din partea Comitetului Central al Comsomolului, a activității voluntarilor cu Drapelul Roșu Transmisibil.

A luat parte activă și la conferințele, seminarele republicane cu tematică psihologică. În anul 1977 a participat la Congresul unional al psihologilor.

---

⁸ Ibidem.

⁹ Interviu cu Otilia Stamatina.

¹⁰ Otilia Stamatina, Dosar personal. Departamentul resurse umane a UPS „Ion Creangă”.

Din activitatea dumneai face parte și publicarea numeroaselor articole, mai mult de optzeci cu caracter psihologic și didactic, în presa republicană și unională.

Concomitent cu munca grandioasă pe care o depunea zi de zi, își aprofunda cunoștințele în domeniul psihologiei și pedagogiei la Institutul Pedagogic Regional de Stat din Moscova. Aceasta ne-o confirmă Certificatul de candidat în științe pedagogice N004941, care i s-a înmănat la 4 august 1982 de către Ministerul Învățământului mediu și superior al URSS.¹¹

La ședința catedrei din 20 septembrie 1982, unde s-a discutat re alegerea dnei Stamatin la funcția de lector superior, colegii Catedrei de pedagogie și psihologie își expun recunoștința și aprecierea muncii candidatului în științe pedagogice. Ion Hangan remarca: „Eu nu sunt psiholog, dar asistând la multe lecții ale Otiliei Stamatin pot să confirm că timp de 11 ani m-am convins că ea foarte conștiincios lucrează și își cunoaște profund obiectul. Toate lecțiile le realizează fără conspect. Este un bun orator. Este comunicabilă și ușor contactează cu oamenii. La cursurile de perfecționare a managerilor și învățătorilor din școli ei totdeauna întrebă: „Da Stamatin v-a fi?”. Este un pedagog format, cu o bogată experiență de muncă”.¹²

Vasile Cojocaru, șeful Catedrei, s-a exprimat: „Ca pedagog Otilia Stamatin a atins demult culmea maturității. Este un mare propagandist al științei, care se bucură de autoritate binemeritată în rândurile studenților. E un bun organizator. Cu colectivul găsește limbă comună. Chiar de apar situații de conflict dumneai știe să aplaneze situația. Într-un cuvânt, știe să trăiască și să lucreze în colectiv. Dorința mea e ca să editeze a 5-a lucrare pentru a fi posibil să fie înaintată ca docent”.¹³

Dorința șefului Catedrei s-a îndeplinit pe data de 22 iunie 1989, când prin hotărârea N709/D a Ministerului Învățământului mediu și superior al URSS, a Comisiei Superioare de Atestare de la Moscova, Otiliei Stamatin i se conferă titlul științific de docent al catedrei de psihologie (Certificat de docent N012912 din 22 iunie 1989 eliberat de Ministerului Învățământului mediu și superior al URSS, Comisia Superioară de Atestare de la Moscova).¹⁴

S-au perindat ani, au urmat încă multe ședințe de catedră, unde dna Stamatin a fost apreciată cu brio, dar ședința catedrei din 19 februarie 2018 i-a rămas ca o relictă. Atunci i s-a acordat, pe lângă multele titluri ce le deține, titlu onorific „Professor Emeritus”, o apreciere înaltă pentru o muncă remarcabilă. Această înaltă distincție i-a fost înmănată de rectorul UPS „Ion Creangă”, dl Nicolae Chicuș, care și-a exprimat profunda recunoștință pentru munca

---

¹¹ Curriculum Vitae Otilia Stamatin.

¹² Otilia Stamatin, Dosar personal. Departamentul resurse umane a UPS „Ion Creangă”.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Interviu cu Otilia Stamatin.

îndelungată și rodnică în domeniul învățământului universitar, pentru activitatea științifico-practică prodigioasă și contribuția substanțială la pregătirea specialiștilor de înaltă calificare, pentru onestitatea, perseverența, valorile omenești ce le-a manifestat pe tot parcursul activității.

Cuvinte de mulțumire la adresa dnei O. Stamatina pentru munca depusă au adresat mai mulți colegi, printre ei și șeful Catedrei de psihologie, Sergiu Sanduleac, care i-a mulțumit pentru aportul Domniei Sale de a duce faima UPS „Ion Creangă” departe de hotarele țării ca cea mai bună și mai prestigioasă universitate din Moldova, pentru toate lucrurile frumoase ce le-a desfășurat în cadrul universității și în afara ei, pentru lucrările practico-științifice ce stau la baza psihologiei din țară și de peste hotare. Dumnealui, de asemenea, i-a dorit sănătate și succese în continuare în domeniul muncii științifice, chiar dacă se va afla la odihna binemeritată.¹⁵

Specializări, cursuri de perfecționare

Pentru a fi în pas cu toate descoperirile în domeniul psihologiei sociale și pedagogiei, dna Otilia Stamatina nu rata nicio șansă de a merge la specializări sau cursuri de perfecționare:

- ❖ 1972, 1977, 1982, 1985 – specializări în domeniul psihologiei sociale și pedagogice de jumătate de an la Moscova la Universitatea de Stat „M. Lomonosov”;
- ❖ 1990, 1991, 1992 – specializări la Sankt-Petersburg, București pe problemele consilierii familiei și copiilor;
- ❖ 2002 – specializare de 6 săptămâni la Montana pe problemele democratizării școlii;
- ❖ 1990, 1991 – școli de vară pe problemele psihoterapiei copiilor și familiei;
- ❖ 1991, 1992 – traininguri de comunicare partenerială (Sankt-Petersburg);
- ❖ 1993 – training de consiliere a familiei, Chișinău (cu specialiști din Sankt-Petersburg);
- ❖ 1994 – training de consiliere a familiei, Moscova;
- ❖ 2001-2003 – traininguri de democratizare a școlii, realizate de specialiștii americani de la Universitatea din Montana, în Chișinău;
- ❖ 2004 – training de comunicare neconflictuală cu specialiști din Ungaria, Chișinău; Participare la congrese și conferințe internaționale pe problemele familiei și educației în spiritul culturii păcii:
- ❖ 1992 – Congres internațional pe problemele educației în spiritul păcii, Paris;
- ❖ 1996 – Congres internațional pe problemele educației în spiritul păcii, Lilihamer;
- ❖ 1997 – Congres internațional, Iași, România;
- ❖ 1998 – Congres internațional pe problemele educației în spiritul păcii, Stockholm;

---

¹⁵ Interviu cu Sergiu Sanduleac, realizat la 26 ianuarie 2019, Chișinău.

- ❖ 1998 – seminar instructiv creativ de comunicare și soluționare a conflictelor; (Kartașev) organizate de fundația SOROS, UPS Chișinău;
- ❖ 1999 – gestalt-terapie, Chișinău (N. Crasnopoliscaia), catedra de la UPSC;
- ❖ 2000 – Conferința științifico-practică „Cultura păcii în perioada stabilirii noosferei”;
- ❖ 2000, 2001 – Congrese internaționale consacrate problemei culturii păcii, sporirii valorii familiei și pregătirea tineretului pentru viața familială, Washington, Seul (2003), Ierusalim (2004);
- ❖ 2001–2010 – Conferințe științifice anuale consacrate promovării culturii păcii. Moscova;
- ❖ 2003 – Conferința științifică „Aspecte psihopedagogice ale curriculumului de educație a părinților în Republica Moldova”;
- ❖ 2004 – cursuri la ProDidactica „Dezvoltarea gândirii critice”, „Evaluarea în învățământul superior”;
- ❖ 2000 – proiect finanțat de fundația SOROS (conferință științifică);
- ❖ 2001–2003 – proiect de 3 ani cu Universitatea Boteman, statul Montana;
- ❖ 2003 – proiect finanțat de UNICEF (editare de carte și conferință științifică);
- ❖ 2004 – proiect finanțat de AUF și alte organizații „Tinerii schimbă lumea”;
- ❖ 2006 – Conferința internațională cu tema „Cercetări și tehnologii inovative performante”, Iași;
- ❖ 2007 – Conferința internațională pe tema: „Aspecte psihosociale ale dezvoltării copiilor din familiile temporar dezintegrate”, Chișinău;
- ❖ 2007 – Participarea la ședința Sesiunii Academiei de Științe Pedagogice și Sociale din Moscova cu tema „Relațiile dintre generații”;
- ❖ 2007 – Simpozion internațional „Cercetarea universitară: provocări și perspective”, Chișinău;
- ❖ 2009 – Conferința internațională „Preocupări contemporane ale științelor socio-umane”, Chișinău;
- ❖ 2010 – Conferința științifică jubiliară „Asistența Psihologică, psihopedagogică și socială ca factor al dezvoltării societății”, Chișinău, 5 noiembrie 2010;
- ❖ 2010 – Conferința științifică internațională „Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” la 70 de ani”, Chișinău, 28 – 29 octombrie 2010;
- ❖ 2010 – 2011 Programul „Pas cu Pas”, UNICEF, USM. Educația centrată pe persoană. Cursuri de formare continuă;
- ❖ 2011 – Conferința științifică „Teoria și practica administrării publice”;
- ❖ 2011, 2012, 2014, 2015, 2016 – Cursuri de Gestalt terapie organizate la Institutul de Gestalt Psihodramă din Moscova¹⁶.

---

¹⁶ Curriculum Vitae Otilia Stamatina.

Participarea activă în cadrul acestor manifestări i-au dat posibilitate să se mențină la nivelul de persoană pregătită în domeniul psihologiei sociale și pedagogiei.

Activitatea managerială

Înaltul profesionalism și capacitățile organizatorice demonstrate ca lector superior și ca activist în cadrul institutului și în afara lui au determinat numirea dnei O. Stamatina în funcția de decan interimar al Facultății de Istorie și Pedagogie, care a înscris astfel o pagină frumoasă în istoria facultății de la 17.12.1983 până pe 08.09.1985.¹⁷

„Această perioadă scurtă, – ne comunică în interviu Otilia Stamatina, – a fost pentru mine o școală. Am avut plăcerea să lucrez cu cadre istorice foarte bine pregătite, oameni cumsecade care își făceau conștient datoria, studenți capabili, dornici de cunoștințe. Anume aici am învățat multe lucruri, am înțeles încă odată că dacă cunoști istoria poți prevedea viitorul și percepe legea dezvoltării societății. După posibilități m-am străduit să aplic la facultate în comunicare stilul de colaborare, în loc de stilul de luptă, cum eram educați. La orele de informație politică, ce se desfășurau în fiecare zi de luni, am recomandat, în orice grupă, să se discute și probleme referitoare la educație. Eu socot că am avut contacte bune cu istoricii, atât cu profesorii, cât și cu studenții. Un fost student mi-a spus că și-a numit fetița cu numele meu. Sunt mulțumită că aici am cunoscut oameni de omenie, pe care mult îi stimez și printre ei este și Rectorul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, dl Nicolae Chicuș, față de care am un respect deosebit.

Sunt o persoană pacifistă, nu cred că poate să vină cineva să spună că i-am făcut ceva rău. Soțul adesea îmi spunea: „Tu și noaptea visezi să vină cineva să-l ajuți”. Dar mai știi, sunt om, poate din greșeală, fără să-mi dau seama, am obișnuit vreo persoană. Dar nu sunt mândră, pot să-mi cer scuze, să mă ierte dacă nu l-am înțeles și i-am produs o durere sufletească.

Ce sfat ași da în prezent istoricilor: să studieze mai aprofundat cursul de „Comunicare partenerială, nonviolentă”. Astfel, cunoscând mai bine modul de comunicare cu masele vor duce mai ușor în rândurile lor adevărul istoric și cei ce azi nu sunt cu noi îi vom avea mâine parteneri. Aceasta este marea lor misiune istorică.”¹⁸

Un mare merit în activitatea dnei Stamatina este și faptul că i-a revenit misiunea de a fonda Facultatea de Pedagogie și Psihopedagogie Preșcolară în anul 1987, ocupând postul de decan de la 08.09.1987 până la 18.01.1989.¹⁹ Noua facultate și-a început activitatea cu profesori bine selectați dintr-un număr mare

---

¹⁷ Interviu cu Sergiu Sanduleac.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Liuba Petrenco, op. cit., pp. 292-293.

de candidați, profesori calificați, conștiincioși, entuziaști, cu încredere în puterile proprii. Înțelegerea și susținerea reciprocă dintre pedagogi, talentul studentelor (erau numai fete) a dat posibilitate noii facultăți să ocupe locul I pe institut în multe domenii.²⁰ Aici trebuie de menționat și rolul dnei Otilia Stamatina, care știa cum să consolideze colectivul, să-l susțină, să-l încurajeze și să-i fie un exemplu viu.

O filă importantă în viața și activitatea conferențiarului universitar Otilia Stamatina și în istoria Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” este numirea dumneaei, la 18.01.1989, în postul de decan la Facultatea de Perfecționare a Cadrelor Didactice, în cadrul căreia, la inițiativa dumneaei, pentru prima dată în țară, s-a desfășurat pregătirea și recalificarea cadrelor de conducere din instituțiile preuniversitare de învățământ²¹.

Tot în această perioadă, dna Otilia Stamatina, fiind la curent cu problemele cu care se confrunta școala postsovietică în procesul reformelor, cu greutățile înființării liceelor, cu necesitățile elaborării noilor programe liceale, a venit și cu ideea introducerii unității psihologului școlar în instituțiile preuniversitare. Această idee nobilă, fundamentată a fost susținută de prim-ministrul Mircea Druc. La adresarea dnei O. Stamatina către Ministrul Științei și Învățământului Nicolae Matcaș, în instituțiile de învățământ preuniversitar a fost introdusă unitatea de psiholog școlar în locul unității de instructor pentru pregătirea militară a băieților.²²

Din interviul cu dna Lilia Gorciac, discipol al conf. univ. O. Stamatina, am constatat următoarele: „La anunțul lansat de dna Stamatina că se va realiza pregătirea postuniversitară a psihologilor școlari din rândurile pedagogilor, au venit o mulțime de specialiști care aveau marea dorință de a îmbrățișa o nouă profesie, nu pentru că nu aveau ce lucra, nu pentru că voiau să plece din școală, dar pentru că doreau să îmbunătățească procesul de învățământ, pentru că considerau că psihologul în școală este foarte necesar, este prima persoană care ar veni în ajutor atât copiilor, pedagogilor, cât și părinților. În septembrie 1989 a fost creată prima grupă de psihologi școlari. Suportul statului a fost mic, dar decanul facultății, dna Otilia Stamatina, datorită relațiilor personale, a găsit mijloace pentru a desfășura procesul de învățământ. A convins Ministerul Învățământului să finanțeze profesorii ce prezentau lecții în institut. A dus grupele câte o lună, două luni și jumătate în cele mai renumite universități din București și Sankt-Petersburg, pentru ca studenții să acumuleze cât mai multe cunoștințe de la specialiști de talie mondială în domeniul psihologiei sociale, în problemele formării personalității, motivației, valorilor etc.”²³

---

²⁰ Interviu cu Otilia Stamatina.

²¹ Ibidem.

²² Ibidem.

²³ Ibidem.

Pregătirea psihologilor școlari a fost un mare succes în sistemul educațional. Despre această victorie, dna Lilia Gorciac spune: „Vreau să mai menționez încă o dată acel pas făcut de dna O. Stamatina cu mulți ani în urmă, acea viziune, acele capacități de a simți, de a prevedea rolul psihologului în societatea de astăzi, tumultuoasă și complicată, acel pas care a deschis niște porți extrem de importante pentru întreaga țară. Se știe că în țările europene psihologul ca și avocatul este o necesitate a fiecărei familii. Și la noi în Moldova ia amploare conștientizarea importanței profesiei de psiholog, asistența în școală și în afara ei, apar cabinete particulare și în toate acestea este meritul Domniei Sale.”²⁴

Rectorul UPS „Ion Creangă” I. Borșevici (centru), decanul Facultății de Perfecționare a Cadrelor Didactice Otilia Stamatina (dreapta) printre primii absolvenți ai noii profesii de psiholog școlar. Foto din arhiva O. Stamatina.

Începând cu anul 1993, la Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială apare o nouă catedră – Catedra de psihologie aplicată, având-o ca șefă de Catedră pe dna Otilia Stamatina timp de 16 ani, la fiecare 4 ani colegii, reelegându-o. Din interviul cu dumneaei aș vrea să evidențiez: „Începutul a fost greu, deoarece la momentul înființării catedrei lipseau: programele, manualele de psihologie aplicată, nu erau cadre, fiindcă în fosta Uniune Sovietică se făcea o pregătire teoretică a cadrelor de psihologie. În sistemul totalitar nu era solicitată psihologia aplicată. Facultatea și-a început activitatea cu trei specialiști în domeniul respectiv: Otilia Stamatina, Igor Racu și Alexandra Bolboceanu. Trecând de la o programă de 30 ore de predare la studenți a psihologiei la 780 de ore, s-a resimțit mult lipsa cadrelor.”²⁵

---

²⁴ Interviu cu Lilia Gorciac, realizat la 2 februarie 2019, Chișinău.

²⁵ Interviu cu Otilia Stamatina.

Doar datorită colaborării strânse și susținerii prin exemple de perseverență și creativitate din partea rectorului UPS „Ion Creangă” Ion Borșevici, de specialitate psiholog-fiziolog, a muncii asidue și productive a dnei O. Stamatina, îndrăgostită de profesie și dornică de a transmite ceva nou tinerei generații, facultatea a funcționat fără mari probleme.

Un rol mare în crearea programelor, cursurilor universitare l-a jucat și colaborarea strânsă cu pedagogii din școli. Seminarele, mesele rotunde, conferințele științifico-practice organizate, i-au dat posibilitate dnei Stamatina ca să fie desfășurate cursurile universitare nu numai după ultimele realizări ale științei, dar ținând cont și de exigențele și dificultățile cu care se confruntau instituțiile de învățământ.

Dna Otilia Stamatina ținea lecții câte 10-12 ore în fața studenților fără a obosea. Paralel, predă câte 7-8 cursuri diferite, iar unele le continuă până în prezent, precum: „Psihologia conducerii”, „Psihologia socială”, „Diagnostic și asistență psihologică în armată și penitenciare”.

O contribuție enormă au avut-o și specialiștii străini ce au fost invitați. Astfel, catedra s-a dezvoltat, și-a îndeplinit marea misiune de formare a specialiștilor cu o bună pregătire profesională în domeniul psihologiei aplicate și integrarea lor rapidă în instituțiile de învățământ preuniversitar și superior.

Din rândurile primilor absolvenți a fost completat numărul de specialiști de care ducea lipsă facultatea. În prezent ei reprezintă toată conducerea facultății: Perjan Carolina, decanul facultății; Verdeș Angela, prodecanul facultății; Sanduleac Sergiu, șef de catedră; Ion Negură, ex-șef de catedră etc.²⁶

Tot la facultate, absolvenților li s-au creat condiții de a susține teze de doctor în psihologie. Majoritatea au posibilitate să lucreze în universități, în business etc.

Dna Otilia Stamatina se mândrește că în pofida greutăților ce persistau, a reușit să pregătească psihologi care fac față cerințelor. „Dacă o parte activează în universități, apoi cea mai mare parte, care este foarte importantă, lucrează în instituțiile de învățământ preuniversitar și depun o muncă asiduă la formarea personalităților puternice și cu verticalitate, promovează valorile general-umane și dezvoltă spiritul patriotic la tânăra generație.”²⁷

Otilia Stamatina, fiind un om bine organizat, a găsit timp, ca la volumul de muncă ce-l avea să prezinte cursuri și la Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, unde își făceau studiile toți funcționarii publici. Aici dumneaia a acumulat practică de psihologizare a persoanelor de conducere în administrația publică, de familiarizare a audiențelor cu problemele școlii de astăzi și cu modalitățile eficiente de implicare a instituțiilor statale și a comunității în soluționarea lor.

²⁶ Interviu cu Carolina Perjan, realizat la 29 ianuarie 2019, Chișinău.

²⁷ Interviu cu Otilia Stamatina.

Concomitent cu munca grandioasă ce o desfășura la facultate, din cauza lipsei specialiștilor, în perioada 1993–1998 dna Stamatina a îmbinat funcția de șef Catedră psihologia aplicată în cadrul UPS „Ion Creangă” cu predarea mai multor cursuri de psihopedagogie și psihologie a școlii superioare pentru profesorii altor instituții superioare de învățământ: ULIM, Universitatea Cooperatist-Comercială, Academia de Poliție etc.²⁸

Activitatea științifică

Otilia Stamatina a dat dovadă de capacități formidabile de a îmbina activitatea didactică cu cea științifică. Dumneai menționează: „Activitatea de cercetare am început-o în anul 1962 în calitate de colaborator științific la Institutul de cercetări în domeniul pedagogiei și psihologiei al Ministerului Învățământului”.²⁹

Totuși un avânt al activității științifice a fost absolvirea aspiranturii în domeniul pedagogiei la Moscova, la 22 iunie 1989, când prin hotărârea Comitetului de Stat al Învățământului Public din URSS i se conferă titlu științific de docent al catedrei psihologie”.³⁰

O. Stamatina a scris 156 de lucrări științifice, printre care monografia „Structura și dinamica procesului formării onestității la elevii claselor superioare”. A fost coordonatorul mai multor culegeri: „Fundamente psihopedagogice ale prevenirii și combaterii violenței în sistemul educațional” (2014); „Diminuarea violenței în sistemul educațional: probleme și perspective de soluționare” (2012); „Știința psihologică: progres, probleme și perspective” (1996); „Integrarea psiho-socială a copiilor din familiile temporar dezintegrate” (2009); „Aspecte psihopedagogice ale curriculumului de educare a părinților în RM”; coordonator la cărțile „Dragostea, familia, viața” (2000) și „Eu și universul meu” (2002) (traduse din limba rusă și adaptate la populația din Moldova); coordonator și redactor științific al ediției traduse din engleză în română a lucrării lui Marshall B. Rosenberg „Comunicarea nonviolentă” (2005) etc.

Pentru merite deosebite în domeniul științei, în anul 2000 a fost aleasă membru corespondent al Academiei de Științe Pedagogice și Sociale din Moscova, iar în 2001 – membru titular al aceleiași academii. De asemenea, grație meritelor, a fost aleasă și membră a colegiului de redacție al Revistei de psihologie școlară din România.³¹

Este necesar de menționat și activitatea ca șefă a Laboratorului de cercetări științifice în domeniul psihologiei aplicate, începând cu anul 2000 până în prezent. Dumneai afirmă: „În această perioadă am participat la patru concur-

²⁸ Curriculum Vitae Otilia Stamatina.

²⁹ Interviu cu Otilia Stamatina.

³⁰ Otilia Stamatina, Dosar personal. Departamentul resurse umane a UPS „Ion Creangă”.

³¹ Ziarul „Univers Pedagogic”, 5 octombrie 2017.

suri organizate de Academia de Științe a Moldovei și în cadrul laboratorului am câștigat patru proiecte. În perioada 2000–2005 laboratorul a lucrat asupra temei „Aspectele psihopedagogice ale curriculumului de educație a părinților în Republica Moldova”. Din 2006 până în 2010 tema de cercetare a laboratorului a fost „Fundamentarea teoretico-aplicativă a formării resurselor umane în domeniul asistenței psihopedagogice a familiei”. Din 2011 până în 2014, membrii laboratorului au lucrat la tema „Fundamente psihopedagogice ale prevenirii și combaterii violenței în sistemul educațional.” Actualmente, din 2015, lucrăm asupra problemei „Formarea inițială și continuă a psihologilor în domeniul protecției copilului față de violență”.³²

O. Stamatina conduce teze de licență, masterat și doctorat pe problematica psihologiei conducerii, psihologiei educației în școală, armată, instituții penitenciare.³³

Activitatea socială

Datorită entuziasmului și capacităților sale organizatorice, O. Stamatina a deținut funcții și în organele electiv de stat ca membră a Comisiei de revizie a Comitetului raional al Comsomolului din orașul Bender, între anii 1955–1956, 1956–1957 – membră a Comitetului raional al Comsomolului.³⁴

Începând cu 1957–1959 – membră a Comitetului Central al Comsomolului din Moldova, 1959–1960 – membră a Comitetului republican al Sindicatelor lucrătorilor din învățământ.³⁵

În perioada 30.12.2008 – 06.2013 a activat ca membru al Consiliului Național de Atestare și Acreditare în Comisia de Acreditare a organizațiilor din sfera științei și inovării.

Din 2001 până în prezent activează ca membru al Comisiei pentru Problemele Grațierii Persoanelor Condamnate pe lângă Președintele Republicii Moldova. Ca un fir luminos în activitatea O. Stamatina este participarea din 1992 până în 2014 ca membru al Mișcării Internaționale „Pedagogii pentru Pace și Înțelegere Reciprocă”. Paralel la această mișcare internațională, dumneaei conduce organizația nonguvernamentală republicană „Pedagogii pentru pace și înțelegere reciprocă” și este președintele mișcării respective.³⁶ Mișcarea a avut un răsunet viu în întreaga Europă și în Rusia.

Participă la Conferințe și Congrese europene și mondiale consacrate educației tineretului pentru pace. Dumneaei este un mare activist al promovării culturii păcii.

---

³² Interviu cu Otilia Stamatina.

³³ Otilia Stamatina. Dosar personal. Departamentul resurse umane a UPS „Ion Creangă”.

³⁴ Curriculum Vitae Otilia Stamatina.

³⁵ Ibidem.

³⁶ În: „Univers Pedagogic”, 5 octombrie 2017.

Aprecierea muncii

Activitatea îndelungată pedagogică începută în calitate de învățătoare de fizică și matematică în anul 1955 și continuată cu anul 1968 ca lector, lector superior, decan interimar, decan, șef de catedră, conferențiar universitar, la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” a fost apreciată printr-un respect bine meritat din partea tuturor: elevilor, studenților, cadrelor didactice, colegilor și tuturor celor ce au cunoscut-o.

Rectorul Academiei de Administrare Publică Mihail Platon
îi înmânează doamnei Otilia Stamatina Diploma de Onoare, 21 mai 2003.

Pentru merite deosebite în activitatea didactică și socială timp de 63 de ani, dintre care 50 dedicați activității didactice, științifice și manageriale în Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Otilia Stamatina a fost apreciată și de către organele de conducere de stat și ale Universității, cu diplome de onoare și scrisori de recunoștință, decorații: medalia „Veteran al Muncii” (1985), Colaborator Emerit al A.S.D.A.P. (mai 1997); Diplomă de onoare, pentru activitatea fructuoasă și contribuția adusă la pregătirea cadrelor din administrația publică (21 mai 2003). Medalia „Meritul Civic” a Republicii Moldova i s-a acordat pentru aportul considerabil în muncă și cu ocazia împlinirii vârstei de 70 ani (2008). La 14 iulie 2016 prin Decretul Președintelui Republicii Moldova i s-a conferit Titlul Onorific „Om Emerit”, iar la 19 februarie 2018 titlul Onorific de „Professor Emeritus”³⁷.

---

³⁷ Interviu cu Otilia Stamatina.

O apreciere de la OM către OM

Eu sunt de părere că cea mai înaltă distincție cu care se poate mândri un OM este aprecierea discipolilor, oamenilor cu care a colaborat, i-a cunoscut, le-a întins o mână de ajutor la nevoie, i-a încurajat etc. O astfel de apreciere bine meritată o are și dna Otilia Stamatina.

Iată câteva gânduri din interviuri cu cei ce o cunosc pe dna Stamatina: Carolina Perjan, doctor în științe psihologice, decanul Facultății de Psihologie și Psihopedagogie Specială menționează: „Eu aș numi-o pe dna Otilia Stamatina părinte intelectual, pentru că, fiind studentă, m-a impresionat cu personalitatea ei: atâta charismă, atâta înțelepciune, înțelepciune ca profesionist, dar și ca personalitate. Mulți ani ne cunoaștem, dar și până în ziua de astăzi o numesc părinte spiritual pentru faptul că ea a spus în felul următor: „Copiii sunt mai sus ca părinții, dintr-un singur fapt că ei pleacă de pe umerii părinților.” Aceasta mi-a rămas în memorie și într-adevăr, toți ce i-am fost în preajmă au urcat în sus de pe umerii dumneaei. O apreciez enorm pentru sufletul ei plin de bunătate, de deschidere, de binefacere. Pot vorbi multe despre dumneaei, dar aș puncta anume ceea ce am învățat, ce am preluat. De la părinți preluăm ceea ce ne place, ne pare că e mai bun, ceea ce ne face pe noi să fim mai buni, să fim personalități. Ca de la un părinte am preluat dorința de a cunoaște cât mai multe, de a cunoaște oamenii, de a crea ceva nou atât în domeniul profesional, cât și personal, de a putea susține pe ceilalți, de a le veni în ajutor.

Ca exemplu ne este și faptul că dumneaei a fost prima care a strâns grupul de psihologi de la noi din Republica Moldova și le-a dat posibilitatea de a cunoaște calea spre sufletele oamenilor, de a studia, de a fi printre primii în activitățile de voluntariat, s-o canalizeze, s-o fructifice în acea direcție pozitivă care m-a format ca personalitate, ca specialist, pentru care îi mulțumesc și cu plecăciune și respect în față-i mă închin. N-am să uit niciodată cum, cu plăcere, lucram la catedră până seara târziu, uneori toată noaptea ca să realizăm diverse proiecte, să facem prezentări PowerPoint și alte materiale.

În aceste momente eu vedeam alături un om puternic, un model, pe care voiam să-l urmez, să-i semăn în toate. Și l-am urmat, mi-am continuat studiile, am început să activez la catedră, unde am cunoscut-o pe dna Otilia Stamatina în rol de șefă de catedră. Și evident, aceasta va spune-o fiecare, nu doar eu, că dna Stamatina a fost un șef de catedră ideal, un conducător, un lider adevărat. Ea a știut să facă coeziunea grupului, să ne adune pe toți și să ne formeze ca personalități. Domnia sa cunoștea problemele fiecăruia din noi, ne ajuta, ne susținea, dar totodată ne punea să muncim, fiindcă principiul său era: „Munca îl cultivă pe om.” A muncit foarte mult, s-a dedicat muncii, uneori, în detrimentul familiei. A fost devotată muncii sale și practic toată viața a petrecut-o în universitate, și tot aici sute de nopți nedormite. A muncit până în ultimul moment fără a ceda, cum se spunea pe timpul Uniunii Sovietice „Stahanovist”. I-am fost alături în ulti-

ma decadă a activității sale. Mă uimea multitudinea de activități frumoase pe care le realiza, atât practice, cât și științifice. Tot în această perioadă, fiind șefă a Laboratorului științific, am cunoscut-o și în rol nu numai de conducător, cadru didactic, dar și ca cercetător științific. Aici am avut fericita ocazie să conlucrez și să preiau de la dumneaei experiența pe care o împărtășea, cu mare drag, atât cu mine, cât și cu ceilalți ce-i avea în preajmă. În acest răstimp i-am citit și i-am studiat mai profund lucrările, ca apoi să pot mai ușor să mă încadrez, alături de dna Otilia Stamatina, la lucrări comune, să organizăm conferințe, ca cea din 2016, pe care o socot cea mai productivă, dintre ultimele petrecute.”³⁸

O problemă arzătoare care o preocupa pe doamna Otilia Stamatina în ultima perioadă a fost problema combaterii violenței în sistemul educațional. Dumneaei foarte bine a surprins problema în Republica Moldova și a identificat persoanele care pot s-o soluționeze, demonstrând, totodată, cât de adâncă este ea în țară. Pe lângă toate, Domnia Sa a fost și un patriot adevărat și continuă să fie. Aceasta o confirmă și ultima lucrare de valoare „Eu și universul meu: o cale spre dragoste”, unde se vede dorința enormă a dnei Stamatina de a prelua experiența cercetărilor științifice de peste hotare, de a extrage tot ce este de valoare, este bun și poate fi fructificat și adus în țară, spre binele tinerilor, familiei. Dumneaei a contribuit mult la apariția acestei cărți. Aceasta o confirmă și frumoasele cuvinte ale lui Joon Ho Seuk, președinte al Fundației Internaționale pentru Educație, directorul proiectului „Eu și universul meu”: „Exprim considerațiune față de profesorul Otilia Stamatina, doctor în științe psihologice, șeful Catedrei de psihologie aplicată a UPS „Ion Creangă”, căreia i-a revenit rolul principal pentru elaborarea ediției în limba română în Moldova. Sper că această carte, ce a inspirat și a bucurat mii de elevi și profesori din alte țări, să contribuie și la formarea caracterului tinerei generații din Moldova.”³⁹

Frumoase cuvinte în adresa doamnei Otilia Stamatina a exprimat și doamna Lilia Gorciac, psiholog la Centrul de asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane. Dumneaei face parte din prima grupă de psihologi școlari, care au răspuns la chemarea O. Stamatina și au venit să îmbrățișeze o nouă profesie, care o considerau foarte necesară societății, dar mai cu seamă utilă elevilor, profesorilor, părinților.⁴⁰ L. Gorciac își amintește: „Eram o grupă de 30 de oameni și toți veniți, la îndemnul sufletului, de a studia ceva nou și de a fi de folos țării. Aceasta ne-o demonstrează și faptul că nimeni n-a plecat din grupă, cu toate că am trecut prin multe încercări până am primit cunoștințele dorite. Ciclul de lecții în Chișinău, unde cu nesaț, ca niște copii, cu toate că toți eram trecuți de 30 de ani și toți aveam o bogată experiență de viață și pedagogică, sorbeam orice cuvânt ce ieșea din gura dnei Otilia Stamatina și

---

³⁸ Interviu cu Carolina Perjan, realizat la 29 ianuarie 2019, Chișinău.

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Interviu cu Lilia Gorciac, realizat la 2 februarie 2019, Chișinău.

profesorilor invitați din Rusia și România. Apoi studiile în Sankt-Petersburg și București, unde eram adevărați studenți. La rugămintea dnei Stamatina nouă ni se predau atât ore teoretice, cât și lecții practice. Datorită dnei Otilia Stamatina, care s-a înțeles cu rectorii universităților, am locuit în căminele studențești. Singuri ne pregăteam de-ale gurii, după ce veneam de la 14 ore de studii, dar nimeni nu se jeluia că este obosit. Am devenit un tot întreg și anume datorită voinței, tăriei de caracter a dnei Stamatina. Dumneaei era cu noi în fiecare zi, la toate lecțiile și conspecta cu noi ca un student ordonat. Făcea aceasta cred din respect față de colegii săi și pentru a demonstra nouă interesul față de ceea ce spun profesorii, și a ne arăta nouă cum trebuie să însușim și să lucrăm până la final. Iar după orele 24⁰⁰, la cina târzie, discutăm materialul ce l-am trecut. La instituțiile de bază din Sankt-Petersburg și la clinicile de nevroze am studiat metodele principale de lucru cu persoanele ce au depresii, cu pacienții cu nevroze, am învățat tehnici de lucru etc. Prin aceste studii au fost puse bazele noii specialități și am crescut profesional. De multe ori în metrou adormeam, iar dumneaei avea grijă să ne trezească și să ne spună că am ajuns. M-a încântat întotdeauna voința sa și ca o școlăriță vream să iau de la dumneaei cât mai multe. Adesea mă gândeam, cum găsește atâta energie.

După ce am revenit acasă am avut lucrările de curs. Eu am avut marele noroc ca lucrarea de curs s-o am la dna Otilia Stamatina. Și pentru mine a mai fost încă o descoperire extraordinară. La fiecare întâlnire cu dumneaei, planificam și analizam lucrul făcut, apăreau idei și mai frumoase. Dna era și rămâne atât de creativă, încât mă gândeam că n-am să mai termin niciodată lucrarea, dar îmi plăcea ideea și continuam s-o perfecționez. M-am bucurat mult de o lucrare, despre care dumneaei spunea că încă puțin și scriu doctoratul. Era o plăcere să lucrezi cu dumneaei, pentru că niciodată nu obosea, niciodată nu se plictisea și niciodată nu apărea problema că nu are timp sau nu știe ceva. Ce ne plăcea nouă îndeosebi la dna Otilia Stamatina, având absolvită prima facultate matematica, deținea și deține o logică extraordinară și capacități de a convinge. Are o manieră proprie numai dumneaei: dacă are o idee, are o teză, are un concept, ea știe de ce îl are și îl convertește pe oricine că ideea ei are dreptul la viață. Extrem de mult ne plăcea nouă acest fel de a fi, această capacitate de a avea o poziție civică foarte bine determinată. Aici este vorba și de pilonul moral pe care îl avea, de a fi puternică, sinceră, de a putea spune și a vrea să spună adevărul. Și aici iarăși se îmbina în persoana sa pedagogul cu psihologul. Eu cred că aceasta constituie cea mai mare valoare a măriei sale – OMUL cu literă mare, om cu poziție civică.

Aceasta am observat-o noi în procesul lucrului, ca la orice problemă la care nu puteam găsi răspuns, cine nu s-ar fi adresat, era susținut, îndrumat, ajutat. Observam că dumneaei este cu un pas înainte, că poate simți lucrurile foarte bine. Dna Otilia Stamatina ne-a devenit cel mai mare și mai bun prieten,

de aceia când ne întâlnim prima noastră întrebare este „Te-ai întâlnit cu Otilia? Ai văzut-o pe Otilia? Cum se simte? Ce mai face?” Doresc să vă mai comunic că dna Stamatina îmi este scumpă și dragă, și că până astăzi sunt îndrăgostită de ea, o spun aceasta sincer, din suflet și nu pentru public, dar pentru că vă cunosc pe Dvs., dar și pentru faptul că eu în viață am devenit un psiholog practic datorită sentimentului pe care mi l-a alinat. Consider că sunt dator să-i îndreptățesc așteptările.

Țin să mai subliniez că în relația Om-Om o foarte mare importanță o are valoarea. Dumneai vorbea totdeauna de valoare. De aceea, când rostesc cuvântul valoare, imediat se asociază cu dna Otilia Stamatina. Pentru mine, Otilia Stamatina – OMUL este și acel început pus în școala psihologiei practice, pentru că era una să studieze teorie și să fie profesori buni, și absolut altceva să înveți psihologii să fie practicieni, să li se dea baza consilierii psihologice, baza terapiilor, baza tehnicilor de consiliere și terapie, care era ceva absolut nou pentru toate fostele republici din componența URSS, cu atât mai mult pentru Republica Moldova.”⁴¹

Cu un respect și cu o dragoste din suflet ne comunică ale sale sentimente față de „Decănița mea”, cum îi place adesea s-o numească pe dna Otilia Stamatina, fostul discipol, șeful cursului, în prezent profesor universitar la USM, doctor în psihologia sportului, Om și antrenor emerit, dl Boris Boguș: „E știut că profesorul adevărat nu este bun și mare, marele profesor nu este cel care învață, dar cel de la care se învață. Prin felul ei de a fi, dna Otilia Stamatina, cu adevărat, este un mare profesor, de ce? Un profesor bun explică, un foarte bun profesor demonstrează, iar un mare profesor inspiră. Dumneai ne-a inspirat atunci, după ce a fost proclamată independența Republicii Moldova, ne-a inspirat că noi putem face și suntem capabili și avem datoria să ducem bucata aceasta de pământ, s-o aranjăm în rândul țărilor cu standard de viață socio-economic foarte ridicat. Deci, ne-a inspirat această încredere, ne-a dus peste tot pentru a căpăta cunoștințe, ne-a dus la cele mai valoroase universități în domeniu din București și Sankt-Petersburg. Să organizezi 126 de studenți, să-i cazezi, să găsești cei mai buni profesori să le predea lecții, atât teoretice, cât și practice, să găsești resurse materiale, aceasta nu putea oricine.

Dumneai se străduia să ne dea cât mai multe cunoștințe. Făceam câte 7-8 perechi pe zi. Zâmbetul ei cu care intra în auditoriu ne dădea mereu puteri. Așa că pentru mine Otilia Stamatina este o relicvă a pedagogiei noastre, fiindcă personalitatea Domniei Sale a fost educată în dimensiunea demnității, precum spunea și Grigore Vieru: „A lupta pentru demnitate, e ca și cum ai merge la război în fiecare zi. Și de unde să luăm lecții de demnitate? De la iarbă.” Iată ea, prin felul ei de a fi, prin exemplul ei, a respectat întocmai legea de aur a edu-

---

⁴¹ Interviu cu Lilia Gorciac.

cației, care spune că distanța dintre vorbă și faptă trebuie să fie egală cu zero. Iată, Domnia Sa, pentru aceasta, cu adevărat, merită să-și găsească un loc privilegiat în istoria pedagogiei Republicii Moldova de până și după independență.

Făcând studii matematice, doctoratul la Moscova, a acumulat profunde cunoștințe, dar pe lângă asta, a avut, are și continuă să aibă acea armatură morală care, dacă lipsește, moleșește inteligența. Domnia Sa și-a fortificat personalitatea, cred eu, că în cel mai nobil altar unde se plămăduiește o ființă umană cu triada: binele, frumosul și adevărul. Dumneaei, identificându-și personalitatea în aceste dimensiuni, ne-a transmis și nouă lucruri care vor rămâne în propria conștiință a mea, și nu numai a mea. Eu sunt convins, ca niște repere care de fiecare dată îmi zic: „Dar ce-ar zice dna Otilia Stamatin?” Așa că, decănița mea este un focar veșnic în ființa mea proprie și nu știu dacă există vreun student căruia i-a fost profesoară, să vorbească ceva negativ, fiindcă Domnia sa a fost corectă cu toți, dar cel mai important – corectă cu ea însăși. De fiecare dată când o felicit cu diferite ocazii o fac din tot sufletul, nu ca o datorie, fiindcă dumneaei mi-a marcat niște jaloane care m-au ajutat să cresc, să iau un doctorat, adică meritul ei este incontestabil în ceea ce s-a produs în cariera mea de cercetător, de profesor universitar și în felul de a comunica și colabora cu societatea, cu oamenii, studenții, tinerii, discipolii etc. Dna O. Stamatin a fost un vulcan de energie, un vulcan de putere, pe care o transmitea fiecăruia din noi, nu așa ca să-l apese, dar ca să-l ridice. Ea pe nimeni, cred, n-a supărat, dar la fiecare a pus câte o rază de lumină în suflet.”⁴²

Cu simpatie și-a exprimat sentimentele față de doctorul în psihologie Otilia Stamatin și decanul Facultății de Psihologie, Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială a USM din Chișinău Vladimir Guțu, profesor universitar, doctor habilitat în pedagogie. Dumnealui afirmă: „Percepția mea despre dna O. Stamatin aş repartiza-o în două etape. Prima, de pe băncile studenției. Fiind student la IPS „Ion Creangă”, dna Otilia Stamatin mi-a predat psihologia. Mi s-a memorizat ca o profesoară cu tact pedagogic, amabilă, cu viziuni democratice. Acum conștientizez, deoarece pe atunci relațiile profesor-student erau foarte dure, nu ca în prezent, dar dumneaei era totdeauna calmă, nu ridica vocea, avea o atitudine binevoitoare față de fiecare student. Mergeam cu plăcere la prelegeri, fiindcă dna Otilia Stamatin ne impresiona cu cunoștințele în domeniul psihologiei, capacitățile-i de predare și cu bunăvoința cu care făcea consultațiile cu studenții. Pentru noi, studenții, era o personalitate ce ne entuziasma mereu, profesoară de urmat și nu de uitat”⁴³.

„A doua etapă este perioada când, după susținerea doctoratului, începând cu anul 1987 până în 1990, timp de trei ani am fost colegi de catedră, la IPS „Ion Creangă”. Drept coleg de breaslă tot aceleași calități m-au încântat: calmă, tacti-

⁴² Interviu cu Boris Boguș, realizat la 7 februarie 2019, Chișinău.

⁴³ Interviu cu Vladimir Guțu, realizat la 13 februarie 2019, Chișinău.

coasă cu colegii, deschisă spre inovații, spre schimbare. Era un mare susținător și îndrumător al profesorilor tineri și un consultant fără seamăn al studenților, un mare propagandist al psihologiei în mase, un mare prieten al pedagogilor din școli. De asemenea, dna Otilia Stamatina era și un mare activist, dar care se străduia să nu bată la ochi, să nu ceară remunerare pentru munca efectuată. Calitățile acestea sunt rare la oameni. M-a frapat și faptul că dumneaei avea punctul său de vedere, dar niciodată nu-l impunea colegilor, bătând cu pumnul în masă că este corect, avea răbdare să convingă, să aștepte ca omul să înțeleagă adevărul singur, ținea cont totdeauna de părerile colegilor.

În viziunea mea, dna O. Stamatina era și este un adevărat patriot. Acest lucru l-am observat în perioada mișcării naționale din republică. Dumneaei a susținut mișcarea chiar din prima zi, dar era foarte tacticoasă, analiza foarte minuțios orice eveniment ce se petrecea, orice cuvânt ce se spunea, nu mergea dintr-o extremă în alta, cum o făceau unii colegi de-ai noștri, azi cu mișcarea și mâine contra. Dna Stamatina analiza, apoi lua decizii.

De asemenea, mi-a plăcut mult și faptul că plecând să activez la USM, relațiile noastre au continuat la nivel profesional. Eu apelam la dumneaei ca să recenzeze tezele de doctor ale doctoranzilor mei și invers. E știut că dna Otilia Stamatina este un mare cercetător în domeniul psihologiei, autor al multor lucrări metodico-științifice, care, cred că este părerea tuturor psihologilor, sunt niște cărți de căpătâi, lucrări conceptuale practice, metodice, fără sofisticări teoretice. În psihologie avem foarte multe lucrări, dar e foarte greu să pătrunzi esența, teorie curată fără practică. Dumneaei a fost și este un psiholog practic de neîntrecut. O personalitate în domeniul psihologiei. Convins fiind că exprim asertivitatea a sute și sute de cadre didactice și manageri școlari din țară care o cunosc și o respectă pe profesoara Otilia Stamatina, o asigurăm și în continuare de tot respectul, urându-i sănătate și putere de muncă, pentru a o avea alături de școala națională, instituție căreia Otilia Stamatina i-a închinat întreaga viață.”⁴⁴

În viziunea mea se mândrește că o cunoaște pe doamna Otilia Stamatina toată pleiada de discipoli de la facultate, din întreaga UPS „Ion Creangă”, din întreaga republică și de peste hotarele ei, toți cei ce nu i-au fost discipoli, dar au avut onoarea de a o cunoaște și de a studia lucrările.

Familia

Să vorbești despre viața unei personalități, a unui „Om” cu literă mare, care a dăruit mereu și continuă să dăruiască dragoste, bunătate, înțelepciune tuturor, și să nu vorbești și despre familia ei minunată este un păcat – familia unde dna Otilia Stamatina împreună cu soțul, Anatol Stamatina, de profesie

---

⁴⁴ Interviu cu Vladimir Guțu.

medic, doctor în medicină, au crescut și au educat trei copii, un fecior și două fiice. Dragostea și armonia, pacea și voia bună au dominat între ei.

Feciorul Rodion a absolvit la Moscova Universitatea „Patrice Lumumba”, Facultatea de Fizică și Matematică. Lucrează în calitate de inginer și de manager la întreprinderea „Moldpresa” din Chișinău.

Fiica Olga a urmat profesia tatei. Este medic, doctor în medicină, lucrează în Cluj, România.

Fiica Elena a îmbrățișat profesia mamei. A absolvit Colegiul Pedagogic și UPS „Ion Creangă” din Chișinău, Facultatea de Filologie. Face masteratul în relații internaționale la Academia de Administrare Publică. A susținut teza în relații internaționale. Deține titlul de doctor în politologie. Mulți ani a lucrat ca profesoară de limbi străine în licee și la Universitatea de Stat din Moldova. Cunoașterea multor limbi străine i-a permis să activeze la Reprezentanța Consiliului Europei din Republica Moldova ca șefa Secției protocol, specialist-coordonator pentru relații internaționale la Aeroportul Internațional Chișinău. În prezent este traducător pentru delegațiile străine la întrevederile cu reprezentanții Guvernului Republicii Moldova.

Dna Otilia Stamatina este și o bunicuță bună, căreia îi crește inima ca o pâine caldă când vorbește despre nepoței. Domnia Sa este mândră de realizările lor. Dan, nepotul mai mare, este medic în Cluj. Tot în acest oraș sunt studenții nepoțica Olga și nepoțelul Sorin, iar nepoțelul Alexandru își face studiile la Universitatea Tehnică din Chișinău. Toți sunt bucuria cea mare a bunicii.

Doamna Otilia Stamatina cu nepoțica Olga. Foto din arhiva familiei.

Dna Otilia Stamatina menționează cu regret că a acordat puțină atenție familiei, dar a avut noroc de o mamă soacră de aur, Olga, mamă adevărată, care a știut să țină focul din vatră mereu aprins, să aibă grijă, cum n-ar fi putut avea grijă altcineva de copii, de soț, de întreaga familie. „Am iubit-o și am stimat-o, fiindcă eu îmi puteam face meseria, iar ea îmi ducea gospodăria. Mama Olga pentru mine și familie a fost un dar de la Dumnezeu.”⁴⁵

Otilia Stamatina și soțul Anatol la o nuntă. Foto din arhiva familiei.

Copiii au înțeles-o și au iertat-o pentru puținul timp petrecut împreună, fiindcă ei înțelegeau că, pe lângă faptul că le este mamă, Dumneai mai este cetățean al țării dragi, față de care trebuie să-și îndeplinească cu cinste funcția deținută. Ei i-au acordat și au continuat să-i acorde toată dragostea și respectul ce poți să-l dai din toată inima cu căldură MAMEI.

Bibliografie:

1. Otilia Stamatina, Dosar personal. Departamentul Resurse umane a UPS „Ion Creangă”.
2. Curriculum Vitae Otilia Stamatina.
3. Liuba Petrenco. Din memoriile conf. univ., dr. Otilia Stamatina. În: Sergiu Musteață (Ed.). *O istorie multidimensională a carierelor universitare: instituții, rețele sociale, biografii*. Chișinău: ARC, 2017, pp. 275-296.
4. Interviu cu Ana Furman, locuitoare a sat. Baurci-Moldoveni, realizat la 20 octombrie 2018.

---

⁴⁵ Interviu cu Otilia Stamatina.

5. Interviu cu Otilia Stamatina, realizat la 19 noiembrie 2018, Chişinău.
6. Interviu cu Angela Verdeş, realizat la 20 noiembrie 2019, Chişinău.
7. Interviu cu Sergiu Sanduleac, realizat la 26 ianuarie 2019, Chişinău.
8. Interviu cu Carolina Perjan, realizat la 29 ianuarie 2019, Chişinău.
9. Interviu cu Lilia Gorciac, realizat la 2 februarie 2019, Chişinău.
10. Interviu cu Boris Boguş, realizat la 7 februarie 2019, Chişinău.
11. Interviu cu Mihail Zabulică, realizat la 7 februarie 2019, Chişinău.
12. Interviu cu Vladimir Guţu, realizat la 13 februarie 2019, Chişinău.
13. Ziarul „Univers Pedagogic”, 5 octombrie 2017.